II. Зі села.

Он попід кінець лїса розкинула ся череда овець, безжурна в далекій, зеленій волї. То весело підскакує, блеючи в спокійнім, передвечірнїм повітрі, то постоїть, немов слухає любенькых звуків, що лунають із пастухової сопілки.

Сонце тоне на заходї.

Молодий, статний ростом пастух положив ся на горбку під величезним буком, руки підібгав під голову, та оттак бездумно позїхає проти небесної любости.

З далека чує, як иньші пастухи весело гойкають, як грають на сопілцї, аж геть повітрє дріжить, тремтить від радісних звуків...

Від часу до часу підводить голову, обіймає одним поглядом свою череду, та опісля знов паде та позїхає далї.

Біля нього простягнув ся кудлатий вівчарський пес, втиснувши голову поміж передні ноги, в лїнивім, безжурнім снї.

Поволи минає час у тихій, мелянхолійній однотонности, а сонце все глубше заходить, купаючи в своїм пурпурі рахманну луку.

Ось-ось і вечеріє.

З ріжних сторін чути голоси пастухів та пастушок, що перекликають ся, що треба домів рушити.

Сопілки замовкли, гойканє перестало і на хвилину запанувала величава тишина, переривана часом блеянєм овець.

Пес піднїс голову, простягнув ся, позїхнув, відтак стрепенув ся та насторожив вуха.

На дорозї, що веде в лїс, показали ся дві малі, худі коровки, а за ними струнка, румяна дївчина з тичкою в руцї.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Пастух піднїс голову та побачивши дївчину наче йому неприємно стало ся, поклав ся знов, обернувши ся трохи в противний бік.

— Слава Ісусу, Івасю! — поздоровила дївчина.

— На віки! — відказав пастух коротко.

Дївчина дігнала корови цїлком у його близькість.

— Гей, Івасю, а що, будеш ночувати тутка зі своєю чередою?

— Нї, бігме.

— То ходїм домів.

— Піду, коли менї захочеть ся.

— Е, бодай тобі не щастило ся! Який ти знов нинька.

— Такий, якого мене Бог сотворив.

— Справдї біда з тобою, не вмієш нї з ким уцтиво балакати.

Парубок здвигнув плечима.

Дївчина мовчала хвильку, наче в клопотї, що має сказати.

— Чуєш, Івасю, бачу, немов маєш якийсь жаль до мене.

— А диви! А чого б менї мати жаль до тебе?

— Та не знаю. Хмариш ся на мене, балакаєш зі мною наче з собакою. А ми-ж майже разом виросли, та ми і в кумівстві.

— Дбаєш ти про се кумівство.

— Дбала, поки ти дбав. Тепер цураєш ся мене, та що я можу тобі?...

— А якже, що можеш ти, коли Юрко лучший чим я.

Настала коротка мовчанка. Дївчина трохи більше запаленїла ся і наче злегка задрожала. Відтак два три рази вдарила тичкою по букових галузках, а листє, що відбило ся, попадало на лице та на груди Івася.

Він устав, струсив листє зі своєї куртки, вставив два пальцї поміж зуби та свиснув довгим шипячим свистом.

Вівцї піднесли голови, немов хвилину слухаючи, а відтак бігцем прилетїли до свого пастуха. Пес підскакував та весело махав хвостом.

Дївчина стояла ще хвилину немов змішана, відтак обернула ся до своїх коров, та нагнавши їх тичкою, стала віддаляти ся.

— Добраніч, Івасю!

Івась стояв і дивив ся за нею. Коли вже уйшла далеко, рушив і він до села, женучи перед собою свою череду.

Generated on 2015-07-05 07:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

Маруся загнала корови до стайні, напоїла їх та подоїла, відтак внесла молоко в хату, все з якимсь незвичайним поспіхом.

У хаті сиділи домашні вже за вечерою.

— Ходи, Марусю, вечеряти — закликала мати.

— Не буду, нене, я не голодна.

— А дивіть, дивіть! А як це можна, щоби не їсти?

— От так, не можу.

— Їй спішно в садок — замітила з'їдливо молодша сестра.

— А що тебе про се голова болить? — відбуркнула Маруся, запаленівши ся наче кров та вилетіла з хати.

На дворі сутеніло. Був теплий, літній вечір.

Маруся зупинила ся хвилину на порозі, погладила рукою спідницю, що в роботі пімняла ся, щоб відтак швидким кроком віддалити ся до садка.

Там ждав її вже Юрко.

— Добрий вечір, Юрку.

— Дай Боже, Марусю.

Юрко курив циґаро, а руки всадив у кишені вузьких штанів.

Хвилину стояли одно против одного — без слів.

— А який то ти нинька пан, Юрку, куриш циґаро?

— Е, серденько, я се можу.

Узяв її за руку і знов стояли довго, а слова навіть не промовили.

— Юрку!

— Гай?

— Знаєш, що Івасьови жаль на тебе.

— Бігме не знаю, а чому жаль?

— Бо я більше люблю тебе, ніж його.

— Як його воля, я не дбаю.

Юрко пускав грубі клуби диму зі свого циґара. Маруся дивила ся перед себе. В селі брехали собаки. Спускала ся ніч.

— Кинь геть се циґаро, Юрку.

— А чому-б його кидати?

— Оттак.

Юрко обійняв її.

— Знаю, чому, зазуленько моя.

І він притулив її цілою силою до себе, цілуючи її червоні, сочисті губи.

Ліву руку з циґаром витягнув далеко перед себе.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Не стискай мене так Юрку, зломиш менї ребра.

— Е, та як, коли я люблю тебе.

Ніч була тиха, темна... В садку осипало листє з дерев з тихим, безголосим трепетом, наче легенькі снїжини.

Лише поцїлунки шепотїли в півголос пісню любови.

— А кажеш, що йому жаль на нас?

— Кому?

— Та Івасьови.

— А вже-ж, сказав менї.

— Най уважає, щоб я йому не розшиб черепа!

Маруся вся блаженна вернула до хати.

*

Одного вечера, коли Івась побачив Марусю, як вертала з пасовиска, пігнав і свої вівцї та дігнав її.

— Ей, Марусю!

— Що хочеш?

— Куди женеш так? Ходїмо разом.

— Що, ти зі мною?

— Хотїлось би.

— Як хочеш.

Ішли кавалок дороги, одно біля другого, зовсїм близько.

— Знаєш, Марусю, що менї сумно.

Маруся здвигнула плечима.

— Не тїшить мене більше ходити на пасовиско, лишу ся дома.

— А хто буде відтак із вівцями?

— Та братчик.

— А ти?

— Я піду орати.

Знов ішли мовчки. Маруся вдаряла тичкою по поросї, а Івась задивив ся в її грубі коси. Раптом Маруся зупинила ся.

— А ну-ж, заспіваймо, Івасю.

— Е, співатиму, коли менї так сумно?

— Іди, здоров був! По що сумувати? А ну-ж, Івасю, отту нашу.

— Я не можу, Марусю, але ти співай, тобі гарненько на сьвітї.

— Але-ж то з тебе муркотало.

І Маруся заспівала, повним, сильним голосом, що аж луна йшла від лїса:

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Гей тополе, ширі віти,
Розкидаєш так розлого!
Закрий зорю, най не сьвітить
В чорні очи любка мого!

Івась дивив ся на неї. Заходяче сонце облило її мягкою своєю загравою і наче грало на сих повненьких, ласих устах.

— Марусю!

— Гай?

— Марусю, ану скажи менї по правдї, чи ти дійсно так любиш його?

— Е, а тобі хиба жаль?

— Нї, менї не жаль, та чого-б менї й жалувати? Любите ся, то й амінь.

Маруся всьміхнула ся.

— Йой, Івасю, але любимо ся!

Івась буркнув крізь зуби:

— Га, най вам щастить ся.

Маруся повірила Івасьови, та все душком розповіла йому про свою та Юркову любов. В кінцї сказала, що на сьв. Анни одружить ся з Юрком.

Івась слухав нїмо і лише часом тручав ногою пса, що притискав ся до нього.

Коли розставали ся, спитала Маруся:

— Чуєш, Івасю, бачу, що тобі таки жаль до мене?

— Та де, Марусю, се було лиш от так.

— Ну, то добраніч.

— Добраніч.

*

Серед рясних поцїлунків сказала Маруся сього вечера Юркови:

— Чуєш, Юрку, от то з Івасем, се властиво не так.

— Так?

— Я помилила ся. Він добрий хлопчиско.

— Е, коли так, то вже не розчереплю йому голови.

*

Одного полудня вийшла Маруся сама з лїса на прогалину, де пасла ся Івасева череда.

— Ей, Івасю, прийшла я до тебе на розмову.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Дякую, Марусю, сїдай оттут.

Маруся сїла біля Івася під тїнистим буком.

— Лука вважатиме на мої корови.

Івась почув, як йому щось стало любо в серцї.

— Не вже-ж, Марусю, я тобі не обрид?

— Нї, Івасю.

— Бач, а я все думав, що так.

— А чому? Не треба так думати.

— Що робити, коли воно не инакше.

Маруся лягла на мураву, а Івась впер очи в її груди.

І вхопила його сильна жадоба за сими дрожачими, черствими грудьми.

— Марусю, знаєш, що ти справдї гарна дївчина.

— Іди, здоров був, лиши се.

Івась почервонїв на се з сорому.

Почув, як йому коло лиця плаває тепле, лїтнє повітре, розхвильоване легким вітерцем. І здавало ся йому, наче се подих Марусї.

— Марусю!

— Гм?

— Марусю, дай менї руку.

— А на що тобі рука?

— Марусю, лиш трохи.

- Іди, не плети.

— Ади, коли прошу тебе.

— Но маєш!

Вона подала йому руку.

Він тримав її руку, так нїжно, наче се рука дитини, відтак поволи поклав ся та положив своє лице на її долоню.

— Лиши се, — сказала Маруся, але руки не відняла.

Так лежали хвилину, поглядаючи в небо.

Далеко, там десь із другого боку чути було голос сопілки, неясний та плачливий, наче сумна, болїзна мельодія.

— Марусю!

Маруся мовчала.

— Марусю, дїйсно на сьв. Анни?

— Так, Івасю.

Він зітхнув, глибоко та тяжко.

— Марусю, ти така добра.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Тай ти добрий, Івасю.

Хотїла відняти свою руку.

— Ще ні, ще ні!

І він сильнїйше притиснув своє лице до її руки.

— Марусю, коли-б я вмер, чи тобі було би жаль?

Говорив тихо, півголосом.

— Так, Івасю.

Обернула лице до нього і тепер глядїли собі в очи.

В його очах наче сьвітили ся сльози.

— Ти добра, мила моя Маруся.

Він сказав се таким мягким, теплим голосом, що Маруся почула, як їй слова пливуть разом із кровю в серце.

— А будеш його, лиш його.

Маруся мовчала.

Далекі звуки сопілки були тепер ще мякші, теплїйші.

Над їх головами шелестїло листє... легко, наче не хотїло їм перешкаджати.

Своєю вільною рукою гладив Івась волосє Марусї.

— Марусю, коли-б ти була моя...

— Ні, Івасю, се не може бути.

Та прецї лишила йому свою руку і не боронила гладити її волосє.

Він мовчав хвилину, болїло його серце.

— Пригадуєш собі, Марусю, як нам було гарно, коли ми були ще дїтьми? Тут на сїм пасовищі пасли ми разом наші вівцї, а в лїсї бавили ся хованки.

— Пригадую собі, Івасю.

— Відтак ти раптом лишила ся дома, та аж коли ти була великою, прийшла ти знов із коровами.

— Батько попродав був вівцї.

— А за сей час, коли ти не приходила, полюбила ти його. ...А я, Марусю, я тебе вже так довго любив.

Маруся мовчала. Їй любо було слухати мягкий, дріжачий голос Івася.

— Марусю, знаєш ти, що я лучший нїж він.

— Таки ні, Івасю, і він добрий.

Але в душі відчула Маруся, як Юрко ще нїколи з нею так мило та спокійно не говорив як Івась.

І тому відповідала йому лише півголосом.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Марусю...!

В сім слові була вся туга його душі.

Маруся встала.

— Я мушу до своїх коров.

— Не йди ще, лиши ся ще трохи.

— Мушу. Бувай здоров, Івасю.

Він лишив ся лежачи. Дивив ся за нею, як зникала в темноті лїса.

Відтак вийняв із торби сопілку тай заграв. Були се пискливі, нескладні акорди, що залунали в лїсовій тиші.

Івась зітхнув...

Нї, не може грати, вже так довго не грав, та вже й забув, а болїло його серце чимало...

Під вечір гнали знов разом худобу з пасовиска.

Не говорили нїчого; він узяв її за руку і так ішли аж перед село.

При розлуцї глянув Івась на неї благальним поглядом.

— Най не буде тобі жаль на мене, Марусю.

— Та вже-ж нї, Івасю.

В садку була Маруся якась маркітна та мовчазлива.

Се наче не подобало ся Юркови, та за се розтрискав ся на неї.

Швидко розстали ся.

*

Від сього дня приводила Маруся свої корови на Івасеве пасовище.

Цїлими днями лежали обоє під прохолодним буком, часом не промовивши анї словечка цїлими годинами.

Про Юрка рідко коли була бесїда.

Івась звичайно брав руку Марусї і пестив її в своїй. Вона зносила се спокійно.

Часто Маруся співала, а тодї Івась нерухомо лежав та слухав, голубячи її своїми ясними, синїми очима і здавало ся йому, наче він не на сім сьвітї.

Одного дня спитав її:

— Ти його ще любиш?

— Кого?

— Таж його, Юрка.

— А чому питаєш?

— От так...

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Лиши се.

Івась тяжко зітхнув.

— Любить його, напевно, — подумав і щось болюче стиснуло йому серце.

Маруся звичайно під вечір робила ся мякшою, податливійшою. Раз обняв її Івась, полохливо та зовсім легенько.

— Лиши, Івасю, — сказала, але не вирівала ся у нього, лишень сперла голову на його рамя.

Він довго так тримав її і все думав, чи поцїлувати її чи ні? І скінчило ся на думцї.

*

Було се під вечір одного дня перед сьв. Анною. Під буком лежали Маруся та Івась. Вона прижмурила очи та здавало ся немов спить. Івась тримав її за руку та не зводив очий із її румяного личка. Відтак раптом зігнув ся глубше та обняв її голову і витиснув довгий поцїлуй на її уста.

Маруся проснула ся та схопилась.

— Івасю!

— Моя, моя Марусю!

— Лиши, Івасю!

— О пусти, ти моя!

— Нї, Івасю, лиши.

— Марусю, Бог велить, щоб ти була моя, а коли Бог велить, що нас обходить тамтой.

Маруся відірвала ся, скочила.

— Івасю, чому ти се зробив?

— Бо люблю тебе, Марусю, люблю мов сонечко на небі.

Знов хотїв обняти її.

— Пусти мене, Івасю!

— Не будеш його, знай, що не будеш його.

Тримав її зелїзними руками.

— Не будеш, чуєш Марусю, не будеш!

— Мушу, Івасю.

— Не мусиш, коли я не хочу... Я люблю тебе і будеш моя...

— Не можу, Івасю, для сорому не можу.

Маруся мовчала, лише поглядом поникла.

— Скажи, Марусю, для якого сорому?

— Не питай мене, Івасю, не можу тобі сказати.

— Всьо можеш менї сказати, бо я люблю тебе.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-05 07:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Я...

Решту промовила ледво чутним шепотом.

Хвилину панувала гробова тиша. Івась стояв немов скам'янілий. Відтак раптом випустив руки Марусї та заплакав.

— Івасю!

— Вайльо менї, падонькуж мій, ще й те?!

Більше не промовили анї слова.

Івась отер рукавом сльози, всадив два пальцї між зуби та скликав свою череду.

Від лїса залунав проникливий, дрожачий свист.

Мовчки пішли домів, кожде в свій бік.

*

Коли нічка спустила ся, пішла Маруся в садок. Була сумна та маркітна.

Довго дожидала Юрка, а коли його не було, подумала, що він занятий роботою тай пішла до хати на спочинок.

Снило ся їй саме погане.

Досьвіта пробудили її перед звичайним часом мати та дві сусїдки зворушеними, перепудженими голосами.

Перед плотом садка знайшло ся тїло Юркове з розколеною головою.

Маруся лиш побілїла, але анї слівця не сказала...

А он там цїсарським гостинцем гнали жандарми Івася.

Переклав

Л. Карманський.

Generated on 2015-07-05 07:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112000442449
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN